

- *Щодо створення державної ключової лабораторії для розвитку мікроелектроніки в Україні (доповідач – член-кореспондент НАН України В.П. Кладько)*
- *Про результати виконання цільового проекту «Геофізичні дослідження літосфери зони зчленування Східно-Європейської та Західно-Європейської платформ України у зв'язку з перспективами нафтогазоносності» (доповідач – академік НАН України В.І. Старостенко)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач – академік НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

24 листопада 2021 року

Засідання Президії НАН України 24 листопада 2021 р. відбувалося в режимі відеоконференції під головуванням президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього.

Члени Президії НАН України заслухали доповідь заступника директора з наукової роботи Інституту фізики напівпровідників ім. В.Є. Лашкарьова НАН України члена-кореспондента НАН України **Василя Петровича Кладька** щодо створення державної ключової лабораторії для розвитку мікроелектроніки в Україні (стенограму див. на с. 38).

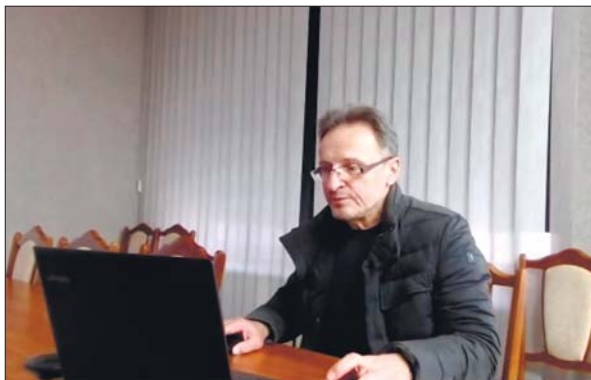
Згідно з показниками індексу глобальної конкурентоспроможності, які розраховуються за методикою Всесвітнього економічного форуму, країни, головним чинником формування валового внутрішнього продукту яких є експорт сировини, посідають місця у третій-четвертій десятці, тоді як країни – експортери високотехнологічної продукції – у першій-другій десятці.

Однією з рушійних сил економік розвинених країн є мікроелектронна промисловість, оскільки саме вона становить фундамент інформаційних і комп'ютерних технологій та багатьох суміжних галузей.

На початку 90-х років Україна мала значний потенціал для розвитку мікроелектроніки, діяли великі підприємства з виробництва монокристалів у Світловодську, Запоріжжі, Києві, Чернівцях та Ужгороді, які налічували близько 1 млн працівників, а наразі таких спеціалістів залишилося лише кілька тисяч.

Серед гальмувальних факторів розвитку мікроелектроніки в Україні можна назвати відсутність замкненого циклу виробництва мікроелектронних компонентів та кінцевої продукції на їх основі. З цією проблемою зіткнувся Інститут фізики напівпровідників ім. В.Є. Лашкарьова НАН України під час виконання проектів оборонної тематики.

Зараз частково діючими є лише кілька підприємств мікроелектронного профілю: Державне підприємство «Державне

Виступ члена-кореспондента НАН України Василя Петровича Кладька

Київське конструкторське бюро «Луч», Центральне конструкторське бюро «Ритм», Казенне підприємство спеціального приладобудування «Арсенал», Державне підприємство «Науково-дослідний інститут «Оріон», ТОВ «Радіонікс», Науково-виробничий комплекс «Фотоприлад». На сьогодні всі ці підприємства мають низку невирішених проблем, пов'язаних з кадровим забезпеченням, браком комплектуючих подвійного призначення, а головне — з незадовільними технологічними умовами і відсутністю наукового супроводу для реалізації поставлених завдань.

Це призводить до втрати позицій України у галузі мікроелектроніки, повної залежності виробництва високотехнологічної продукції від імпорту, зокрема в оборонній галузі. Тому Інститут фізики напівпровідників ім. В.Є. Лашкарьова НАН України та згадані підприємства зацікавлені у створенні державної ключової лабораторії, яка б забезпечила технологічні умови і науковий супровід випуску необхідних електронних систем.

В обговоренні доповіді взяли участь голова вченої ради Інституту фізики напівпровідників ім. В.Є. Лашкарьова НАН України академік НАН України О.Є. Беляєв; начальник Центрального науково-дослідного інституту озброєння та військової техніки Збройних Сил України генерал-майор, доктор технічних наук І.Б. Чепков; перший віцепрезидент НАН України академік НАН України В.П. Горбу-

лін; директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я.С. Яцків; голова Північно-Східного наукового центру НАН України і МОН України академік НАН України В.П. Семиноженко; голова Західного наукового центру НАН України і МОН України академік НАН України З.Т. Назарчук; віцепрезидент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік НАН України В.Л. Богданов; академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В.М. Локтев.

* * *

Далі члени Президії НАН України заслухали доповідь голови наукової ради цільового проєкту «Геофізичні дослідження літосфери зони зчленування Східно-Європейської та Західно-Європейської платформ України у зв'язку з перспективами нафтогазоносності» академіка НАН України **Віталія Івановича Старостенка** про результати його виконання у 2017–2021 рр. (стенограму див. на с. 45).

Розвідка та відкриття родовищ корисних копалин у всьому світі ґрунтується на комплексному вивченні територій за допомогою геофізичних методів, які дають нову унікальну інформацію про природу тектонічних процесів, зокрема методу глибинного сейсмічного зондування для вивчення будови земної кори на глибині до 70–80 км.

В експериментальних геофізичних дослідженнях на території України брали участь співробітники Інституту геофізики ім. С.І. Суботіна НАН України, ДГП «Укргеофізика» та ТОВ «Спецвибухпром» разом з провідними фахівцями європейських країн. Вивчено шовні зони, які розділяють Східно-Європейську і Західно-Європейську платформи, Скіфську плиту, Гірський Крим і Чорноморську западину. Виконані дослідження є необхідною передумовою для пошуків у надрах Землі мінеральних та енергетичних ресурсів. Результати ширококутних сейсмічних зондувань становлять підґрунтя для подальших детальних пошуків родовищ сировинно-мінеральної бази країни.

Визначено, що в межах Транс'європейської шовної зони виділяються кілька корових розломів, які відображаються у структурі земної кори та розділу Мохо. Краковецький розлом у північно-західній частині Передкарпатського прогину поділяє земну кору різної будови та потужності, йому відповідає різкий стрибок у рельєфі Мохо з 50 до 45 км. У районі Рава-Руського розлому, що проходить вздовж західного борту Львівського палеозойського прогину, спостерігається зміщення всіх границь земної кори, а також сходинка у 5 км у розділі Мохо. Встановлено закономірності в розподілі покладів нафти і газу та їх зв'язок з коровими розломами. Вздовж Краковецького та Рава-Руського розломів, які були каналами міграції магматичних розплавів у палеозої, а пізніше стали каналами міграції глибинних флюїдів, концентруються відомі поклади нафти і газу. По поперечному Тячівсько-Надвірнянському розлому спостерігається різка зміна будови земної кори. Цей розлом обмежує з південного сходу родовища нафти Бориславсько-Покутської зони та контролює низку родовищ газу Більче-Волицької зони Передкарпатського прогину.

Дослідження вздовж профілю TTZ-South дали змогу отримати нові дані щодо еволюції основних тектонічних одиниць Транс'європейської шовної зони та південно-західного сегмента східноєвропейського кратону.

Кристалічну кору Східно-Європейської платформи складено сильно деформованими і метаморфізованими докембрійськими породами, що прорвані численними магматичними інтрузіями. Натомість Транс'європейська шовна зона є широкою смугою деформації (завширшки 100–200 км), що простягається через усю Європу від Британських островів до Чорного моря. Південно-західний край земної кори східноєвропейського кратону зазнавав впливу тектонічної та магматичної реактивації внаслідок розширення та рифтогенезу. Ця подія сформувала океанічну область і супроводжувалася помітним магматизмом волинської серії. У пізньому рифеї — ранньому венді сформувалася рифтова окраїна східно-

Виступ академіка НАН України Віталія Івановича Старостенка

європейського кратону і розгалужена система авлакогенів, зокрема Волинсько-Оршанський авлакоген — зона поширення відомих родовищ корисних копалин в Україні. Цей шов між палеопротерозойською корою Фенноскандії і переважно архейською землею корою Сарматії розглядають як ключову межу всередині східноєвропейського кратону.

Усі виконані роботи були успішними і здобули високу оцінку світової геофізичної спільноти. Отримані результати висвітлено в найпрестижніших профільних наукових журналах та у монографіях.

В обговоренні доповіді взяли участь перший заступник генерального директора — головний інженер Державного геофізичного підприємства «Укргеофізика» А.П. Толкунов; академік-секретар Відділення інформатики НАН України академік НАН України О.М. Хімич; академік-секретар Відділення наук про Землю НАН України академік НАН України О.М. Пономаренко; віцепрезидент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік НАН України В.Л. Богданов; академік-секретар Відділення загальної біології НАН України академік НАН України В.Г. Радченко; заступник директора з наукової роботи Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України член-кореспондент НАН України О.В. Кендзера.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- рекомендували МОН України включити до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання, кілька наукових об'єктів, серед яких комплекс для вимірювання теплового розширення твердих наноструктурних матеріалів та криокристалів за низьких та наднизьких температур Фізико-технічного інституту низьких температур ім. Б.І. Веркіна НАН України; аналітичний комплекс на базі прискорювачів Інституту прикладної фізики НАН України; лабораторний комплекс дослідних установок для проведення експериментів в умовах високих газо- та гідростатичних тисків і температур Інституту магнетизму НАН України та МОН України; колекцію рідкісних та зникаючих видів рослин степових екосистем України Криворізького ботанічного саду НАН України;
- заслухали інформацію президента НАН України академіка А.Г. Загороднього про його зустріч з Прем'єр-міністром України Денисом Шмигалем, яка відбулася 23 листопада 2021 р.

Погоджено призначення:

- академіка НАН України **Азаренкова Миколи Олексійовича** на посаду директора Інституту фізики твердого тіла, матеріалознавства та технологій Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут»;
- доктора фізико-математичних наук **Ільницького Ярослава Миколайовича** на посаду завідувача відділу комп'ютерного моделювання багаточастинкових систем Інституту фізики конденсованих систем НАН України.

Затверджено:

- кандидата медичних наук **Ковальова Геннадія Олександровича** на посаді ученого секретаря Інституту проблем кріобіології і кріомедицини НАН України.

Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджено:

- завідувача відділу Інституту теоретичної фізики ім. О.І. Ахієзера ННЦ «Харківський фізико-технічний інститут» члена-кореспондента НАН України **Корчина Олександра Юрійовича** за багаторічну плідну творчу працю, вагомий науковий внесок у розвиток досліджень у галузі ядерної фізики і фізики елементарних частинок та високих енергій;
- заступника директора з наукової роботи Інституту економіки промисловості НАН України доктора

економічних наук **Новікову Ольгу Федорівну** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю та вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняної економічної науки.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- виконувача обов'язків завідувача кафедри Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка доктора філософських наук **Харченко Юлію Володимирівну** за багатолітню творчу працю, високі професійні здобутки на освітній ниві та особистий внесок у розвиток філософської науки;
- провідного інженера-технолога Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України **Хоменка Бориса Семеновича** за багатолітню сумлінну працю, високі професійні здобутки та значний особистий внесок у забезпечення проведення наукових досліджень в Інституті;
- провідного наукового співробітника Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України доктора хімічних наук **Орисик Світлану Іванівну** за багатолітню плідну наукову і педагогічну працю та вагомий особистий внесок у створення нових координаційних сполук для фармакологічної галузі промисловості;
- завідувача лабораторії Інституту молекулярної біології і генетики НАН України доктора біологічних наук **Лівшиць Людмилу Аврамівну** за багатолітню плідну працю вченого і педагога та вагомий особистий внесок у дослідження геноміки людини і створення тест-систем для ДНК-діагностики спадкових захворювань;
- професора кафедри Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка доктора географічних наук **Кривульченка Анатолія Івановича** за багатолітню плідну творчу працю та високі професійні здобутки в дослідженні проблем ландшафтознавства і географії ґрунтів.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- ректора Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка доктора юридичних наук **Соболя Євгена Юрійовича** за наполегливу творчу працю, значний особистий внесок у розвиток юридичної науки в галузі адміністративного права та особистий внесок у підготовку висококваліфікованих кадрів.

Відзнакою НАН України «Талант, натхнення, праця» нагороджено:

- докторанта Інституту механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України кандидата фізико-математичних

наук **Борисенка Максима Юрійовича** за наполегливу творчу працю та особистий внесок у дослідження динамічної поведінки твердого тіла з конструктивною неоднорідністю;

- наукового співробітника Інституту технічної механіки НАН України і ДКА України кандидата технічних наук **Палія Олександра Сергійовича** за наполегливу творчу працю та значний особистий внесок у розроблення методичних засад проектування аеродинамічних систем відведення космічних апаратів з робочих орбіт;

- старшого наукового співробітника Інституту проблем міцності ім. Г.С. Писаренка НАН України кандидата технічних наук **Онищенко Євгенію Олександрівну** за наполегливу творчу працю та значний особистий внесок у дослідження міцності конструктивних елементів авіаційних двигунів;

- старшого наукового співробітника Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України кандидата хімічних наук **Погоренко Юлію Володимирівну** за наполегливу творчу працю та особистий внесок у дослідження електрохімічних властивостей твердих фторидпровідних електролітів;

- старшого наукового співробітника Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України доктора хімічних наук **Солопана Сергія Олександровича** за плідну наукову діяльність та вагомий особистий здобутки в галузі неорганічної хімії;

- старшого наукового співробітника Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України доктора економічних наук **Шевченко Ганну Миколаївну** за плідну наукову діяльність та особистий внесок у дослідження рекреаційної діяльності населення України.

Подякою НАН України відзначено:

- директора Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України члена-кореспондента НАН України **Мосякіна Сергія Леонідовича** за багатолітню плідну творчу працю вченого-ботаніка і організатора наукових досліджень з вивчення рослинного світу й практично значущих розробок для грибовництва, фармакології, косметології, сільського господарства та активне сприяння формуванню екологічної культури;

- провідного наукового співробітника Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С. Підстригача НАН України доктора фізико-математичних наук **Шаваровського Богдана Зеновієвича** за багаторічну плідну наукову працю та вагомий особистий внесок у розвиток фундаментальних досліджень у галузі теорії матриць;

- старшого наукового співробітника Інституту механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України кандидата фізико-математичних наук **Кіпніса Олександра Ле-**

онідовича за наполегливу творчу працю та особисті здобутки у вирішенні крайових задач руйнування матеріалів;

- наукового співробітника Інституту технічної механіки НАН України і ДКА України доктора філософії **Лапханова Еріка Олександровича** за наполегливу творчу працю та особисті здобутки в галузі керування відведенням космічних об'єктів із застосуванням аеромагнітних систем;

- молодшого наукового співробітника Інституту технічної механіки НАН України і ДКА України **Своробіна Дмитра Сергійовича** за наполегливу творчу працю та особисті здобутки в розробленні математичних моделей відведення космічних об'єктів з навколоземних орбіт;

- старшого наукового співробітника Інституту проблем міцності ім. Г.С. Писаренка НАН України кандидата технічних наук **Деркача Олега Леонідовича** за наполегливу творчу працю та особисті здобутки в дослідженні процесів демпфірування коливань композитних конструкцій турбомашин;

- провідного інженера-електроніка Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України» **Махоту Сергія Володимировича** за багатолітню сумлінну працю, вагомий професійний здобутки та особистий внесок в апаратне забезпечення розвитку наукових досліджень в Інституті;

- старшого наукового співробітника Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України кандидата хімічних наук **Бережницьку Олександрю Степанівну** за багатолітню наукову і педагогічну працю та вагомий особистий внесок у розроблення методик одержання полімерних гомо- і гетерометалевих наноматеріалів з прогнозованими властивостями;

- провідного наукового співробітника Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України доктора хімічних наук **Дзязько Юлію Сергіївну** за багатолітню наукову і педагогічну працю та вагомий особистий внесок у розвиток досліджень сорбційних і мембранних матеріалів;

- старшого наукового співробітника Комісаріату атомної енергетики Франції, віцедиректора французько-української міжнародної асоційованої лабораторії доктора фізико-математичних наук **Титова Максима Петровича** за плідну творчу працю та значний особистий внесок у розвиток міжнародної співпраці між науковими установами України і Європейською організацією ядерних досліджень (ЦЕРН);

- завідувача відділу Інституту економіки промисловості НАН України доктора економічних наук **Череватського Данила Юрійовича** за багатолітню сумлінну працю, високу професійну майстерність та

вагомий особистий внесок у забезпечення наукових досліджень в Інституті;

- старшого наукового співробітника Державної установи «Інститут Івана Франка НАН України» кандидата філологічних наук **Лапій Марію Михайлівну** за наполегливу творчу працю, високі професійні здобутки та особистий внесок у дослідження українського франкознавства.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- завідувача відділу Інституту географії НАН України кандидата географічних наук **Спицю Романа Олександровича** за багатолітню творчу працю та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі геоморфології і неотектоніки;

- завідувача відділу Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України» кандидата технічних наук **Солодовнікову Лідію Миколаївну** за багатолітню творчу працю, високі професійні здобутки та значний особистий внесок у забезпечення екологічної безпеки наукових досліджень в Інституті;

- наукового співробітника Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України» кандидата хімічних наук **Жикола Олега Анатолійовича** за багаторічну творчу працю, високий професіоналізм та значні особисті здобутки в галузі квантово-хімічного моделювання складних систем;

- завідувача канцелярії Інституту монокристалів НАН України **Васильєву Галину Костянтинівну** за багатолітню сумлінну працю, відповідальне ставлення до виконання посадових обов'язків та особистий внесок у якісне і своєчасне документальне забезпечення діяльності Інституту;

- заступника завідувача відділу Інституту монокристалів НАН України **Саніна Володимира Фотійовича** за багатолітню сумлінну працю, високий професіоналізм та особистий внесок у фінансово-економічне планування наукової тематики Інституту;

- головного наукового співробітника Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України доктора хімічних наук **Миру Тетяну Альфредівну** за багатолітню плідну працю вченого-хіміка та значний особистий внесок у розроблення функціональних рідкокристалічних наноматеріалів для оптоелектроніки і лазерної техніки;

- завідувача відділу Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України доктора хімічних наук **Кублановського Валерія Семеновича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю та вагомий особисті здобутки в галузі теоретичної і прикладної електрохімії;

- старшого наукового співробітника Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України кандидата хімічних наук **В'юнова Олега Івановича** за багатолітню творчу працю та вагомий здобутки в галузі неорганічної хімії твердого тіла;

- наукового співробітника Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України кандидата хімічних наук **Іваху Надію Борисівну** за наполегливу творчу працю та особисті здобутки в дослідженні координаційних сполук з ненасиченими замісниками і їх фізико-хімічних властивостей;

- провідного наукового співробітника Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України доктора хімічних наук **Чернія Віктора Ярославовича** за багатолітню наукову працю, вагомий здобутки у професійній діяльності та особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі неорганічної хімії і хімії макроциклічних сполук;

- проректора з наукової роботи Сумського національного аграрного університету доктора економічних наук **Данька Юрія Івановича** за плідну творчу працю на освітянській ниві, вагомий особистий внесок у впровадження інноваційних форм управління організацією наукової роботи в Університеті та активне сприяння професійному розвитку молодих науковців-економістів.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик